

Kibaru

San 20nan -Feburuyekalo - san 1993
A songo : DOROME 10 - N° 253

A bë bo kalo o kalo "AMAP" ka yamaruya kono - Hake : 17.000
"AMAP" kuntigi : Gawusu DARABO - Dilanbagaw' kuntigi : Basiriki TURE

Kunatow togoladon

(a kunnafoniw bë nε 8 la)

Musa n'a kokelogonw
ka kiiritige

(a kunnafoniw bë nε 3 la)

Malidenw ma demokarasi faamuya fɔc

(a kunnafoniw bë nε 4 ni 5 la)

an ka njogon son hakili la

Kalanko

Kalan nafa tē fōk'a ban. Kalan ma bōkalan na. Nka, «KIBARU» kōnō, an kan bē balikukalan de mā, kalanbolo kura bora min kōnō jinan san 1993 la, k'a jēsin musow ni denmisēnw ma, n'a kuma fōra Sumana KANE fē, «KIBARU» n°252 nyé 2 nan kōnō. Kalang gelémányorō y'a damineli de ye. O k'a soro, a daminekun b'i hakili la, n'o ye k'i yērē lafarafasiya, fadenw cē la. N'an y'a kōlōsi ko mögo kalanbali bē maloya a yērekun ma, an bē kalan nafa faamuya. Kalanbali girin ka gelen ka kuma jini, jama la, sanko ka kuma t'a yērē ma. Kalanbaliya sawura ye «dēnkērēfē» de ye. Jamako mana wuli, ale bē kērēfē.

Leterēko mana wuli, ale bē kērēfē. Sebenko wērē mana wuli; ale bē kērēfē. A fō hadamaden bē se ka to du kow, dugu kow ani jamana kow kērēfē kudayi? Mögo min, wali dugu min ma kalan minē sēbeko ye, a ka ca a la, i tē wale jōnjōn si y'o mögo n'o dugu tōgō la, min bē mögo nisōndiya. N'a fōra ko kalan bē mögo farafasiya, o mögo masinaw n'o dugu masinaw bē mēen njogosi-njogosi la.

Dijelatigē kow dun selen bē hake min na sisan, n'an ye jatemine ke, an b'a ye, tuma bēs, ko jalaki bē kalanbali de fan fē. Mun na ? Kalanbali bē don kow la, a kun fē, wali, a bē don kow la mögo wērē kōson, a dalen min na, a ka kalanbaliya dibi kōnō.

Dēmeko

Kabini dijē dara, ani dēmē de dara njogon fē. O de b'a jira ko dijē taalan ye dēmē ye, n'an b'a wēle ko njogondēmē.

Setigi bē sentan dēmē, faama bē faantan dēmē. Jamakulu fēn o fēn sigilen bē njogondēmē kan o tē malo, o tē sēgen. Dijē kōnō, fēn o fēn ka jugu mögo ma, o ye malo ni sēgen ye. Dōw kōnō, bana de ka jugu. O bē se ka kē tīnē ye.

Nka, nj mögo min banana, ka soro fēn t'i bolo, dēmēbaga t'i bolo, jigi t'i bolo, a ka ca a la saya ka fisa n'o sēgen suguya ye.

O siratigē la, an b'a dōn ko dēmē suguya dō bē bana funteni kun banabagato la; ko dēmē suguya dō bē sigi diya njogon bolo, duw ni duguw kōnō; ko dēmē suguya dō bē hadamadenw gērē njogon na, k'u tīnw don njogon na, ka tēmēn badenya tin kan.

Nka, kuma donsonw ka fo la, dēmē nafama bē bō mögo yērē de la. O siratigē la, a bē fō, ko n'i y'i yērē dēmē, ko Ala' ani hadamadenw b'i dēmē. O kōrō ye mun ye ? Okōrōye njumaya ye. Du kōnō, kabila kōnō, dugu kōnō, e ma njuman ke, e ma njuman fō, e sara bē se ka kē njuman ye wa ?

Hadamadenya sigilen bē tajurusara de kan. Mögo si se t'o la. An b'a fo de ma ko : njuman sara ye njuman ye; ko juguman sara ye juguman ye, jate gelēn t'o ye, min bē mögo kōnōgan.

Musa n'akokejogonw ka kiiritige

Kalo temennen «KIBARU» n°252 kono, an ma kuma Musa Tarawele n'a kokeloggon mogo 32 nomenenw ka kiiritige kan, min be senna kabini san 1992 Nowanburukalo tile 26 don. O be faamuya, barisa, i n'a f'an y'a jira, cogo min na, «KIBARU n°252 kono, a kiiritige kumaw bee be fo Arajo la, bee be minnu lamen don o don. O kumaw banbaliya de y'a to, an ma fen fo kiiritige in kan. Jatemeine la, kumaw be sen na, a ka ca ni kalo fila ye sisani.

O waati kono, mogo 33nomenenw lamenna kasaaratow n'u soronadonnaw lamenna. Olu tun be awoka mogo 25 bo. Kasaaratow ni seere dow lamenna ani banbagato dow nonabilaw, n'o y'u wakiluw ye. Olu tun ka ca kosebe. Malidenw ni Mali fangaso lafasabaga, Madamu Jakite Manassa DAJOKO lamenna. Musa n'a kokeloggonw soronadonnaw fana lamenna. Olu tun be awoka mogo 45 ni ko bo.

A kiiritige senfe, a kolosira ko tijne ma bange. Hali n'an bee be tijne boyoro don, a ma b'a fobagaw da. Tijne ye mun ye ? Jon ye muguci yamaruya di sorodasiw ma, ka mogow faga. A ma bo Musa da kono, ale min ye jamana fangabolo n'a kelabolo kuntigi ye. A ma bo finitigi kelen si da, nomenen fara seere kan. Muqu dun cira, ka fagali ni joginin ke... A kana bofinitigida. An b'o faamuya. An sonna o ma. Nka ma bo pariti UDPM nemogow ni guverenaman minisiriw da. An m'o faamuya. An ma son o ma.

Kiiri donna a kalo sabanan kono, n'o ye san 1993 Fewurukalo ye, ka soro latigebaga jenjon ma soro fagaliw ni jogininw na. Bee y'i ce k'i fili bin na. Nka, bee y'a don, ko bijekala ninina sen be bije kan. Bee y'a don, ko sanni mogo ka jigin i binyoro la, i ka jigin i talonyoro de folo la.

Bee y'a don, ko nin kojugu suguya kebaga t'a yere kofo. O de koson, sariya labatoli kadara kono, Musa n'a kokeloggonw n'u ka awokaw y'a jira ko n'i ma

jugumankela t'a tege ma, k'i te se k'a nomen, sanko k'a nangi. K'o de ye sariya sira ye. K'o sariya siratige la, Musa n'a kokeloggonw ka kan, ka bila, bawo, ko mogo si ma muguciko kuma men u da, mogo si ma marifa y'u bolo.

A ka ca a la, a be fo ko fen min ka di datigi ye ko mogo t'a bali k'o fo. Nk'a be fo fana ko daradiya te kunnadiya ye; ko do te do lo min, do k'o minkan fo. Musa y'a ka walejugu ke. A demebaga be nemogoo korow la. A lafasabaga be mogow senkor, n'o ye senkorojugu ye. Nka, Malidenw bee b'a don; kiiritigelaw n'u laadibagaw n'u korsigawani kiiriso in kuntigi, n'o ye Peresidan Male JAKITE ye, bee b'a don ko Musa de ye jahadi in sababu folo ye. A jora a la, a nodon. A ma jo a la, a nodon. Osiratige la, Musa bila ka gelen. Hali ni Musa bilala, Malikoneksi be geleya an'a kadenbaya bolo.

Poltikiko nogonbilasira kumaw :

Basiriki TURE

An bëe b'a dòn ko jamana baarali, n'an b'a wele ko fasobaara, k'o te wale nogon ye. An b'a dòn fana ko setigi jamanaw yew baara ka gelén kosebe, kuma te desebagato jamanaw ma. O kosoñ, an ka kan, ka hakili soro, k'an naniyaw fara nogon kan, k'an faso bara konuman, hali n'an te pariti politiki kelen na.

Osiratigela, n'anye jatemine ke, an b'a faamuya ko kelennako fosi man ni. Mogoñkelen fanga man ni, jekulukelen fanga man ni. Kelen befen o fen kan, o te labanfen ye.

N'an ye jatemine ke tugun, an b'a faamuya, k'an yew de ye Musa ka mogoñkelen fanga bin, ka demokarasi basigi, ka forobafangako latige, ka pariti caman yamaruya. An ye wote k'o hukumu de kono. Wote ketuma la, an tun b'a dòn ko paritiw doro kelen de tun be sugandi, ka jamana boloda. Nk'a ma jira yoro si ko pariti minnu ma sira soro, k'olu k'u sigi, k'u bolo da u sen kan, ka pariti sugandilen kelen bila fasobaara kene kan. Demokarasi kadara kono, o ye janfa de ye.

Kow latemencogo de b'a jira an na sisan, ko Mali politikiko be ka geleya. Minnu ma sira soro, olu farala nogon kan, ka sugandilenw senkoromace, cogoya la, min be mogoñkongan, ka politikiko yere nege b'i la.

Wale minnu be ka ke sisan, n'o ye nogon koromatigew ye, olu b'a jira ko Malidenw ma

demokarasi faamuya fo.

O faamuyabaliya ka ca mogoñkelen kunda, ka temen mogoñkelen kunda kan. Ni mogoñkelenw yew ma demokarasi sariyaw labato, jow de bena o ke ? An b'o kene de kan, sisan, Mali kono. A b'i n'a fo ko doñ nimisara wotew keli la.

Pariti caya kun ye nogonbilasira de ye. N'a kera nogon lajaba ye, a be bo demokarasi kadara kono, k'a bila yeresagoke kadara kono. O ye mun ye ? Min ka di min ye, o b'o fo, k'o waleya, cogo min ka d'a ye, yoro min ka d'a ye, waati min ka d'a ye. Nemogoko t'a la tugun, bangebagako t'a la tugun.

Karamogoko t'a la tugun. Ladonbagako t'a la tugun. Hali faso kanuko t'a la tugun, i n'a fo wale min be ka ke, o be faso de kunnawolo wali a b'a kunmajigin. O si t'a la bilen. Be kera i yerema «demokarasi» ye. Be kera i yereka «kiiritigela» ye. Be kera i yereka «tinetigi» ye. Jamana tinetigi n'a kiiritigelaw mana caya, o te sawura numan ye. O be fili de jira. O be faamuyabaliya de jira. Filii be latilen. faamuyabaliya be latilen. Nka, tugubanciya latilenni ka gelén. A be politikikow mogoñkelen kunda de. Olu de b'a kow be neñcon, k'u ban, k'u tiime, k'a d'u konoñtaw kan.

A ka ca a la, politikikow sariyaw tinebagaw ye mogoñkelenw de ye, minnu yew kera

Malidenw ma demokarasi faamuya folo.

sariyaw tali sababuw ye. O de b'u ka tugubanciya jira, min dalen te numan kan, k'a nesin pariti sugandilen mogow ma.

Demokarasi jenna ni fili latilenni ye. A jenna ni faamuyabaliya latilenni ye. A sigikuny'o de ye. O latilenni ka kan, ka ke jelena, laadiriya ani bonya de kono. An ye demokarasiko ye faraje jamana minnu la, olu b'a ke ten de.

An y'a ye o jamana minnu na, olu paritiw nemogow n'u tondenw te nogon wahiba, u te nogon lajaba, u te nogon juguya. U b'u hakilinataw jira nogon na, ojirayoron'a jirawaati la, ka temen n'u ka hadamadenya ye.

Anw fe Mali kono sisan, pariti politikiko kera juguya ye. A kera fadenya ye. An selen be yoro min na sisan, faso baarali, a yiriwali n'a ka netaa neli n'u tijeli bee dama ka kan pariti dow ye, Mali ka t'a cogo in na, o fana ka di dow ye. Aka segin ko, o yere ye dow naniya ye. Mun be faamuya nin miirinakow n'u nongonnaw la ? Mali paritiw bee be koduman-togo-nini de la. A kelen si t'a fe, wale numan ka ke, n'a togo t'o la. O ye fen ye, min ka gelen kosebe, bawo, hadamadenw mana je, sugandili de be ke. O mana bo ni mogo kelen, wali kulu kelen min togo ye, o de ka kan, ka koduman togo ta. Mogo tow ani kulu tow te se, ka wele togo werew la demebagaw, laadibagaw ani bilasiralibagaw ko.

A kera cogo o cogo, u mana wale numan minnu ke, olu nafaw foli n'u mangutuli cekani

A.G. KANTE.

pariti sugandilen nemogow n'a tondenw da kono, ka temen u yerekan. An b'a f'o de ma ko bonya masegin, ko «keko» de ye «foko» ye; ko mogo man ni i yere da.

O la sa, ni Malidenw m'u klosi, ka hakili numan sorc politikiko walew n'a sariyaw latemencogo la, i n'a f'a be ke jamana tow kono cogo min na, an laban be yele nogon ma, wa Afiriki ani dije bee be yele an ma.

Politiki min be faso kelen denw bila nogon na, fo ka se juguya hake la, mogo te Ala deli o la. Ala k'an kisi o ma, bawo, o mana ke togo nini ani fanga nini minnu ye, yeredonna ka kan, k'i yere fisaya o ma.

Kuma lasurunya la, politiki mogow kelen be ka Mali nege bo an bee la. N'an ko politiki mogow, a tugubanciw de ko don, minnu b'u ne tugu, ka jama fan do mogow bila nogon na, nkalon kan, ka tila, k'i sigi, k'a ke yele ye. O te yeleko ye de ! O ye manumanko de ye... O ye nijuguya de ye. O ye filankafoya de ye.

Hadamaden mana i sigi, ka jatemin e ke, k'i hadamaden nogonw bila nogon na k'a k'i n'a fi te fosi kalama, i be bo hadamadenya la. Mali politiki mogow b'o mogobila nogonna baara de la sisan. Nagami wale fen o fen be jamana kono sisan, oy'olu de ka baara juguye. Wa, ante here sorc, fo demokarasi ka faamuya.

Seko ni Donko

Nsiirin

Ny'ata k'ada fulake dōnisuruku la. Nin fulake in togo Amadi. Amadi sigilen bē janjan ka wēre la. Waati dōtēmena misi caman tunb'a n'a buranw bolo. O waati kelen na jiritu belebele tun bē dugu in lamini. O tufin kōnō surukukē kelen tun bē yen. Su o su suruku tun bē na Amadi buranmuso ka misi kelen kankari.

Musokorōba ko Amadi ka fērē nini nin koin na. Fulake intunka farin, wa atun bē maloya. Fulake Amadi nōnaw tun bē si-kōngola kōrō dōn ni maloya surofana dunnye. Amadi y'a buramuso jaabi k'a bē suruku in min, k'a kantigē ni muru ye. Amadi ye dingē sen suruku tēmensira la, k'a datugu ni jiribulu ye. Sukora nin don in. Suruku in de bolila biribiri ka n'i fili dingē kōnō. Dugu jera. Mōgōw binna ka bō fan bē, u ni marifaw ni muruw ni kalaw ni bijew. Amadi nana, a ma sōn mōgō si ka suruku faga, k'ale yēre de b'a kantigē muru la. Mōgōw ma sōn o ma,

nka fulake ko, ko ten dōrōn, n'o te ko dō wēre te ke. Jama ko ayiwa, ko baasi te. Amadi tora k'a munumunu dingēda la, a b'a fo ! «I ye n buramuso ka ntura dun, k'a ka misigeren caman kankari, bi sera, ne fana b'i kantigē o nōgon ye». Fulake bē segin o kan, a bē suruku neni. An b'o la fulake y'a ka duloki cē, k'a fili a kan na.

O yōrō kelen in na fulake sen talonna ka bin dingē kōnō suruku kan yen. Suruku yērējinito ye wo kura bō fuladulōkiba la. Duloki donbaga kēra fila ye. Suruku sirannen de file k'a fanga bēe kafo nōgon na, ka Amadi sama ka bō dingē kōnō, k'a yērē nini n'an ka cē ye. Suruku bē girin, a bē fulake fofo dugu jalan, jinogōw, folon kolonw ani jirikurunw kan. Fulake laban nana balan jirikurundō la.

Duloki tilala fila ye : fan kelen tora Amadi bolo, a tōkelentaara suruku fe. Suruku ni Amadi bē nōgon bila tuma min, oy'a sōrō fulake hōrōnka kulusi fara bo la. Mōgōw nana Amadi dalen sōrō, u k'a kēra di ? Amadi y'u jaabi : «suruku in ye n fofo dugu jalanw kan, o ma digi n na, ka n sama folon kolonw kōnō, o ma digi n na, ka n gosi jirikurunw

la, o fana ma digi n na, nka suruku de tilala k'a ju don ne ka kulusi kōnō, k'a bo ke yen, o de digira n na».

Nin fōkun ye aw ye, ko nōgonnamen de nōgon te. A to, n t'a to, n'o tonn'i kōrō, i kelen b'a cē.

Solomani Taraweles

Poyi : Kalan ka di

Kalan ka di
kalanbali t'o dōn.
An ka kalan
Cē ni muso,
Denmisēn ni maakōrō.
An ka kalan
Kalanbali ye kunfin ye
Kunfin ye bagan ye.
An ka kalan
N'i kēra nafolotigi ye
N'i ma kalan
Kalanna de b'i kunkow nēnabō.
An ka kalan
N'i ma kalan,
Kalanna de b'i kunkow nēnabō.
An ka kalan
Tubabukalan y'an dan;
Morikalan y'an dan;
(...) Yērē kalan nana

Jirali Kene

Yerédon kalan
Yeréta kalan,
Hére kalan,
An k'o ke
Nimisa t'o la.
An ka kalan
Kalan de nōgon te.

Adama SUKO

Balikukalandenmuso

Wasamagatere Sandare

Mara la.

Poyi : Balawu

Balawu !
Togo belebeleba
Balawu !
Fen cęjuguba
Balawu !
E bora min ?
Ducila wo
Jamanata wo
Djne ferekebaga
E cunna ka bo sankolo la wa,
Tari i funtira ka bo dugu jukoro
de?
Balawu !
A fo e na dijne tige ?
I ma farafinna to k'a te fen don
I donnen file farajela kodonna

kan.
A fo e na ke dijne kala ye ?
Balawu !
Malidenwy'u ni fili demokarasi min
nōfe
K'o kalayeelen ta ka yaala
farafinna
Ni k'o waleya ke bolonobila ye
Burudaamekélé banni səbenw
kono,
I file k'i kalikan ke o veelen fagali
ye.
Malidenw te son
Sabu la,
Ni dama min tora
Demokarasi in nōfe
Ni dama min tora cencen kan
Badenmakélé in na,
O ye bo ke sa !
Yeretijne dusu min y'an bila o la,
Ni o te wolo fosi la nkérennin ka
furufara ko,
A'y'a to an k'o bila
An k'an jija demokarasi
Kalayeelen na,
K'o kɔrɔta.

Lasidan Lasina SAMAKE

Duhekire arondisiman
Komadan, Gundamu Serekili la,

Tumutu mara la
Mekalo tilé 25 san 1992.

An ka yele doɔcniñ

Cekoroba fiyento saba tun be du
kelen kono. Kongo donna dugu
kono. Dumuni tun te şoro ka dun.
Cekoroba saba ninnu tun be je to
filen kelen na, o to te u fa.
Don do u ye nōgon wele k'a fo
k'u ka taa u yere faga.
Wolonkotoba dɔtunbeukadugu
kofe, u be taa u yere bila o kono.
Fiyento min tun be nefe o sen
tura kabakurun belebeleba do
la, o y'a biri k'o ta, k'a da a kun.
Uselen dingeba nin da la, kelen
ko : «N b'a fo ko kelen, fila,
sabanan, bee k'i bin a kono». A
ko : «ke-e-len, fi-i-la, sa-a-ba».
Kabakuruntigiye aka kabakurun
fili wolonkotoba nin kono, o
mankan bora golo-golo-golo !
To fila y'u jo kerefe. «Ee ! a sara
! A kan karila ! Anw ka taa so !
Dumuni min tun be di anw saba
ma, o na anw mogo fila fa !» U
hakili la ko min tun sara, o y'a
kanto : «Nkalon ! Nkalon ! Anw
bee be taa so. A na ke anw bee
nena».
Fiyento saba ninnu seginna ka
taa so, fagali ma bo.

Kisito JARA.

Kunnatow tɔgɔladon : ladonko numan de bɛ bana kun banabagatɔ la

Kunnatow tɔgɔladon sanyelema nənajɛ 40 nan gintanw kera Bamako, san 1993 Fewuruyekalo tile fɔlɔ, Peresidan Alifa Umaru KONARE ka nəməgoya kōnɔ. A nənajew kera jikorɔnin, n'o ye kunnatow furakeyɔrɔ n'u ladonyɔrɔ ye.

A senfɛ, ladiyalifɛn caman dira kunnatow ma, walasa k'u hakili sigi, k'u dususumaya, k'u nisɔndiya.

San o san, kunnatow tɔgɔladon ye gintandon ye diŋɛjamana bɛe lajelen kōnɔ. A nənajew bɛ laben, walasa k'a jira banabagatɔ la ko kenebagatɔ hakili b'u bɛe la.

Onaniyajira min bɛ kɛ jamanaw kōnɔ, o de bɛ kunnatow ka dimi, u ka ham, u ka dusumangoya n'u nɔgɔnnaw nɔgɔya ubolo. A nənajew ye jigi sigi walew ye, minnu b'a jira kunnatow la ko ninan ma k'u kɔ, ko ninan tɛ k'u kɔ.

Kunnatow tɔgɔladon kɔrɔ kama, an bɛ dugawu kɛ banabagatɔ bɛe lajelen ye, yɔrɔ bɛe lajelen na. Ala ka lafiya d'an bɛe lajelen ma. Ala kana an jigtanya, bawo ladonko numan de bɛ bana kun banabagatɔla. Alakana an kɛnɛladonbagɑ

numan na.

A kera cogo o cogo, mali kunnatow, minnu sigilen bɛ jikorɔnin ani minnu bɛ dugu wərew kōnɔ, olu n'a dɔn ko sɔronadon b'u la, jamana kōnɔ an'a kokan, minnu jɔlen bɛ n'u furakeli n'u ladonni ye, ka tila, k'u nɛji ce ni ladiyalifɛn camanye, minnu b'u nisɔndiya, k'u ka banaw ham i latemén u kan, qintan waati kōnɔ.

